

ПЕТРО ШЕКЕРИК-ДОНИКІВ

КОЛЕДНИКИ

Накладом Товариства Приятелів Гуцулщини

ПЕТРО ШЕКЕРИК-ДОНИКІВ

КОЛЕДНИКИ

Накладом Товариства Приятелів Гуцулщини

КОЛЕДНИКИ.

I.

Опередь Риздвеними Светками.

*„Єк би не було Риздва
Ни воскреслаби Весна“.*

Народна приповідка.

В нас у горах, єк лиш настанет Божа Пилипівка, то люде видразу говорет про Риздвені Светки тай про коледників.

Хто маєт ґрунт на боці, то так виважаєт гудувати там сіно, аби на Риздвені светки була маржинка на сіні дома.

Біднішші люде тоти шо ходет в бутини, та в цуги, на рехту, та на миглу, то так вивилеют туда, аби на Риздвені светки доконче бути в хаті. Усі сходет з роботий до хати. Стегаютси из зимарьок, аби на Светий Вечер ціла родина засіла до Вечері за стів разом.

Ни лиш богачі, але й найбіднішші лагодетси на Риздвені Светки так, єк Бог приказав. Кождий стараєт из завгоді дров ид хаті, аби си ними у светки ни журити. Хто нимаєт грөший, то йдет у роботу, аби на Света постарати ид хаті то все, шо потрібно до сьетої вечері тай шо треба мати у света на коледники, аби їх приймити тай угостити так єк тому йдет річь. Навіть й найбіднійший стегаєтси єк может, тай робит позадь свого затеку Светки так, єк и тот шо маєт свої ліси, воли тай корови.

Усі газдині оперед Риздвеними светками робет поредки в хатах, аби в кождій хаті на Света було чісто. Мият, мастет, білет, бо каждая боїтси, аби її коледники витак ни судили, шо уна нехлюя. Усі си лагодет из завгоді на Риздвені Света, бо уни припадают лиш раз у рік. Дітва тай чєлідь у хаті, то вже вид середь Пилипівки бракують пшеницу аби була чіста до варіня на Светий Вечер.

Опередь Светками, то вже з дві неділі є у вусіх skleпах великий рух, бо кождий накуповуєт на света все то шо йиму потрібно: сливи, оріхе, фасулі, нахту, муку питльовану на колачі. а котра газдиня ни знаєт печі колачів. то й колачі купуєт у skleпі,

Кожда газдиня опередь цими светками достаруєт все то, шо їй потрібно на светий вечер, тай на коледники, так аби витак нічьо їй ни хебувало у Света, тай аби нічьо ни була жедна.

Берези, тай тоти люде шо любєт ходити в коледниках, то майже вид самого пилипівчіного пушіня вже си рєхтуют ити в коледники. Кождий коледник рєхтуєтси аби мав у коледниках свій дзвінок, тай свою бартку. Пригадуєт собі всі тоти коледі, шо їх переймив вид берези в коледниках минувших Светків, або й давнішше у коледниках. Кождий коледник повторєєт собі усі плєси ікі лиш знаєт, аби так їх у плєсах співав з голови на памєть, ек з равашия рубав.

Кождий коледник хочєт погоноритиси в коледниках. шо він добрий коледник тай мудрий плєсак. Ни милитси в коледі, тай ни пугаєтси йиму ні єзик ні ноги в плєсі. А це найбірший гонір для коледника, ек йіго всі фалєт, шо він добрий коледник, тай порєдний плєсак, бо у горах з первовітку люде дуже шєнували, тай и до сєгоднє шєнуют коледі тай коледників. Здавен давна любили, тай до сєгоднє любєт, файні плєси тай добрих плєсаків. Усі горєнє любили тай любєт слухати коледі. Коледами тай плєсами коледники славет Боже Риздво, тай Риздвені Светки. Коледі, то стародавні молитви. „Первовічні слова до Божєго Риздва“.

Ни усі люде в горах знають коледувати, тай ни усі знають коледі на памєть. Навіть и ни всі коледники вміють на памєть коледі, тай їм цєго й не трєба, бо коледов проводит береза. А коледники лиш повторєють за ним коледу. Тимунь у коледниках найважнішшов особов мижи коледниками є „береза“.

„Береза“ мусит знати всі коледі й плєси напамєть. Мусит уміти коледувати, тай вести коледу. Він є у коледі передовожа, тай за ню відповідаєт. Береза мусит знати йку коледу в котрій хаті трєба коледувати, аби си то вдавало усім людем. Тай мусит знати наперед уже, ек у котрій хаті мож за довго потєгнути коледу, ек си зайти из газдами, тай ек си трєба забавити из гостями, аби тоти газди тай гості були кунтєнтні из коледників. Береза мусит знати ек прийти до хати из коледниками. Ек кому заколедувати пид вікнами, тай ек заплєсати опередь хати. Тай мусит знати подекувати газді тай газдини за прийманє коледників, тай за коледу. Мусит вміти и видійти з коледниками вид

газди, так аби тим нікого ни вразити, тай коледників розславити. На березі усий стрим у коледниках стоїт. Він бірше менче уже знаєт, хто йку за велику коледу даст, тай полудь того він и коледуєт коледу. Де надієтси гойної коледі, там він довго тай файних колед коледуєт. А де знаєт шо дадут коледу ни так велику, то там и він ни гей так випераєтси з довгими, тай докладними коледами. Квапитси. Перетинаєт коледі. Ни питаєт тим, шо дехто за це й сердитси: „Ці так коледували, ек би ціпом молотив. Нибудь ек“. А коледники кажут: „Йка плата така й робота“ тай идут далі коледувати, тай набувати: и там де їх ліпше тай сердечнійше приймают.

Береза завжди йдет на опередь коледників ци то в хати, ци з хати. Він перший сідаєт за стів и до коледі й до їди. Доків ни встанет береза из за стола, дотів ни можна уставати й коледникам. Тай доків він ни седєт в хаті, то дотів ніоден коледник ни смієт в ній сісти. Він позволеєт поданцувати коледникам в хаті на колопні, тай він просит газду: „Ци можна плесакам наплєсати в хаті из дзвинками в руках за грішми коло гостий, тай коло домашних. Він разом из коледниками вінчюєт газд коледов тай Светками, декуєт газдам за коледу. Він позволеєт за столом при їді, тай пійці за скрипков коледникам поспівати.

Вид берези залежит скрипичьник, тай трімбіташ у коледниках, а так само й всі коледники. Хоть їх вибераєт „вибірця“, то однако ек би си спротивив „береза“, то „вибірця“ ни смівби взєти ані того коледника, ані того скрипичьника котрого ни хочєт „береза“. „Береза“ носит церковний хрєст, тай дзвінок у руках. Так само у „берези“ є ключик вид скарбонки.

„Вибірця“. У кождїй коледницькій „таборі“ є „вибірця“. На вибірцу оббераєтси церковний брат, або йкийс упливовий й поважний газда из прісілка коледницької округи.

Вибірці нераз ведут из попом переговори ци мают ити коледники того року у їх парафії. Вибірці виберают березів, коледників, тай скрипачьників й трімбіташів у своїх таборах. Уни годєт березу й музикантів. Уни відповідают за тото ек за порєдно ходєт коледники тай ек за чесно справуютси. Уни уважєют аби ни було розпусти в коледниках. Вибірця берєт из церкви скарбонку, тай відповідаєт церковному братству за коледницькі гроші з йго табори. Він ходит з коледниками цілий чєс. Надзєраєт їх, тай носит из грішми скарбонку й виддаєт братству до церкви коледницькі гроші. Вибірця разом из березов обраховуєт скарбонку, тай надзєраєт над коледниками. Ек вибірця є чєсний,

розумний, тай добре си справуєт. то может бути вибірцев доків си сам из него ни звержет.

„Скрипичьник“. Кождий вибірця тай береза дбаєт аби у їх таборі був добрий скрипичьник. Скрипичьник є дуже важнов особов у коледниках, бо він играєт березі й коледникам до коледі, играєт до співанок, тай до данцу. Єк добрий скрипичьник то в коледників є охіть до усього: до коледі співанок, тай до данцу. Скрипка їх до усього змусьт хоть би ікі були вмучіні. А єк трафитси пустий скрипичьник, то й коледники з ним борзо увевають тай так хрипнут, шо лиш шепчют у коледі. Из пустим скрипичьником аби йкий був добрий береза. то ни годен коледувати. Кождий скрипичьник мусит си свойов игров зладити з голосом берези и так мусит за високо в коледі йграти, єк за високо коледуєт голосом береза.

„Тримбіташ“. У кождій таборі мусит бути тримбіта. Голос тримбіти даєт людем знати де си обертают коледники. У ночі голос тримбіти корнеєт газд, аби вставали, тай пускали в хату коледників. Тримбіташ играєт в тримбіту єк коледники приходєт тай єк видходєт вид хати. Тримбіта играєт коледникам до плесу на дворі, до пидвиконної коледі до умерської коледі, до круглека. Голос тримбіти даєт знати, єк за довго в котрій хаті сидєт коледники, аби сусіде знали, єк за борзо надієтиси коледників у себе. Кождий вибірця стараєтси аби в йго таборі був добрий тримбіташ. бо всі любєт єк хтос файно играєт в тримбіту.

„Кінь“. Давно бували в коледницьких таборах коні, тай ше й до тепер уни є там де люде дают коледникам на коледу: хліб, зерно, солонину й буженицу, та повісма. Конем у коледниках звут того чьоловіка, шо тоту зібрану коледу носит на плечьох у бисагах, тай зношуєт її на ділевшіну у водно місце.

З коня — в коледниках — коледники завше си посмівають, тай нираз йго й назбитки мают, бо то прото кінь. На коня ни кождий лакомитси йти, бо то тежко двигати бисаги з коледов на плечьох за коледниками. На коний в коледники йдут звичейно тоти, шо любєт добре попоїсти тай набутиси в коледниках, але їх за коледників би вибірця, ані береза не приймив, бо уни ни здатні на коледників. Тимунь уни йдут на коний, аби лиш пити в коледники.

„Колєдники“. На коледників идут звичейно молоді, охичьні до коледі, плесу, співанок й данцу люде. Є коледники такі, шо ходєт у коледники кожного року. А є й такі, шо лиш раз пишов у коледники, тай бірше вже ніколи у ні ни хочєт ити.

бо в коледниках ходити й бути добрим коледником, то великий труд. Уставичьним коледником лиш может бути тот, що напrawdę маєт до коледі охить, тай любить побути мижи людьми, тай пофрашкувати, та ни з одного посмієтиси.

Є такі охичьні люде до коледників, шо нізашо у світі би си вид них ни лишив ніодного року. Мусит піти в коледники. Навіть є такі, шо просетси в коледники, ек їх ни хотет приймити, тай идут набивом без вибираня, коби лиш їх вибірця, або береза з коледників ни прогонив. Навіть є й такі, шо шош помагают в Пильпівку в роботі вибірци, або березі, лиш аби їх узети в коледники. Але є й такі люде, шо хоть їх просит пид милий Біг вибірця, або береза, аби вни йшли в коледники, а вни ни хотет. Уставичьний коледник вибраний вибірцев мусит ходити в коледниках вид почету до кінця. Ни смієт кишити. А ек лишит, то коледники з него сміютси, тай устидкуют ййго в кожній хаті. „Був у нас коледник, але шош нам си усох“. „Згрузив плай“. Відев жінка ни дозволила ййму сараку доходити з нами в коледниках.

А прибеги, шо їх ніхто ни кликав тай ни виберав у коледники, а вни пишли, аби лиш наїстиси в коледниках, то можут так піти — ек и прилаталиси до коледників — будь коли. За ними ніхто ни вгоневси, аби вни йшли в коледники, тай ніхто й ни банует за ними так дуже ек дес си видорвут вид коледників. Коледники сміютси „най гостит здоров, добре шо зчез“.

На коледників вибераєт вибірця в першу чергу старих уставичьних випробуваних коледників, тих шо ходет в коледниках майже шо року, тай тих шо є здібні на добрих коледників си виробити. Виберают коледників з помиж дорослих легінів. Молодих газд, а з старих людий идет лиш тот у коледники, шо в них завжде ходит — старий коледник.

Уставичьні коледники держетси купи й стоєт один за одними. Ходічі в коледі чюютси ек рідні братя. Свійство чюют мижи собов. Жертуют, смішкуютси одни з одних, але до міри. Хіба трафітси мижи ними йкас біданка-оферма, то такого всі берут на опередь себе й де лиш можут то виробеют из ним усекі фіглі, аби гості на коледниках в газд малиси з чього посмієти.

В коледниках за коледників ни тежко. Є їх доста. Тежко за доброго березу, тай за поредного скрипичьника. Їх мало є, бо ни кождий потрафіт добре березувати тай поредно у скрипку йграти. До того треба мати охить тай ум.

Береза то сам, то з коледниками поблисками него, шо думают ити з ним у коледники, цілу пилипівку пригадуєт коледі тай плеси. Коледуєт у Пилипівку, аби уміти добре проводити в коледниках коледов. Кождий береза прилагожеєтси так аби за коледі, тай за плеси ни пав устиду ні вид людий, ні вид коледників. Ни хочєт аби си з него слієли шо він ледаский береза. Люди хоть ни всі знають коледі, то однако на них си розуміют. Знають склади тай слова старовіцких колед. Єк котрийс береза милитси в коледі або її перетинаєт, то сердєтси за цисе на него. Бо слава Божі ни можна з коледі опускати. Ані ни можна їх милити в коледі!

Всі табори коледниці, тай їх вибірці за добрими березами вгонєютси вже из завгоді опередь свет. Доброго березу берут у кожду коледницку табору на вирви. Доброго, викликаного березу кличють березувати й в чєжі села.

В коледницких таборах окрим берези завжде мусит бути такий коледник, шо знаєт так усі коледі єк береза, аби чєсом дес міг у коледі перепочіти березу. Так само єк прийдет береза з коледниками коледувати до себе, то він у себе ни коледуєт собі, лиш другий мусит за него березувати, а він лиш сидит нічєм газда у своїй хаті тай слухаєт коледі.

Тимунь шо береза, скрипичьник, тримбіташ й кінь ни сміют нікуда з коледників умаркірувати тай цілий чєс уни найбірше мусєт труждати, бо вни є платні в коледниках. З ними на Різдво годитси вибірця кілько котрому з них маєтси платити за добу. Решта коледників ходит за гонір.

II.

К о л є д и .

Из первовітку аж до половини минувшого столітя в нас у горах ніхто не переслідував наших коледників за їх коледі. Коледували вни їх так єк уміли. Учілиси колед берези вид березів. Передавали старовіцкі коледі предіди своїм превнукам. Первовічньні коледі переходили з покоління в покоління. Тоти старовіцкі коледі люде найліпше любили, тай до сєгодне їх любєт.

Старовіцкі коледі це були первовічньні Божі слова. Нимиж зпоконвіку наші предки, тай ми славили Бога-сонце тай величєли ними Боже Різдво.

Церковних колед гуцули ни переймали, ни любили їх, тай ни вчилиси їх ніколи. И дотепер старі гуцули ни вміют коледувати коледы на церковну арію, так ек їх у церкві коледуют на Різдво деки. Навіть посміваютси из тої коледы тай нимают її нізашо. Уни коледували тай коледуют й до сегодне коледы свйов стародавнов гуцульсков арійов сумнов, та галасливов ек полонинські вітри. Тай держетси ше й до сегодне в коледниках своіх старовіцких коледницьких звичеїв.

Коледницькі звичеї задержелиси ше й до тепер майже вірно такі ек бували стародавно в нас, лиш коледы богато перемінювано (попереробювано на нові). Тай богато полишено старовіцких колед, а заступлено їх ново уложеними коледами, бо протів старовіцких колед страшно боролися попи вид другої половини минулого столітя. Тай удалоси їм богато колед переиначіти.

Вид половини минушого столітя попи на приказ своіх владик страшно були си напосіли на старовіцкі коледы, аби їх цілком з помиж народу викоренити. Уни так само хотіли скасувати й старі гуцульські коледницькі звичеї, але це си їм так ни вдало легко ек из коледами.

Попи кричали з наказниц у церквах, шо гуцульські старовіцкі коледы то поганські а ни хрестіянські коледы. Казали, шо в тих коледах укриваетси поганска віра, тай тимунь їх гріх коледувати.

Одного разу цілком були зперли коледників попи, ек берези ни уміли так коледувати, ек хотіли попи. Тай ни пустили дотів коледників у своіх парафіях, доків берези ни склали нові коледы уложені післідь ангелія.

Про це розказував, ше ек я був малим хлопцем головський старий береза Федьо Джюнда так:

„Я з маленького хлопця любив коледы тай коледників“ — повістував він раз у дедика на коледниках. „А ек трошки пидник на легіня, то вже вид того чесу завжди ходив, тай до сегодне ходжу в коледниках. Я з малого мав велику охіть до колед тай коледників“.

„Ни з одного берези вчівси я березувати „говорив він“. Але найбірше переймив я колед таки из старого берези в Дідушковій Річці Юрія Бровки. З ним ходічі в коледниках вибивси й я на викликаного березу, такого, шо ше из за йго житя пишов уже я березувати. Навіть у чюжих селах нираз я березував. Ниодного коледника й я вивчів на доброго березу, котрий лиш був памнетливий, тай охіть мав си вчіти“.

Здавна то ни так було. Попи нікого ни переслідували за коледі, тай ни мішели си в то ек берези коледували“.

Але ек прийшов у Дідушкову Річку на парафію молоденький попик, то усе перевернув ид горі дном.

„Коледники зибралися на Різдво по Службі Божій на цвинтари в свої коледницькі табори, тай разом из своїми вибірцями обійшли плесом три рази на окола за сонцем церкву тай пишли плесом аж до попа на дідинец, так ек ми то робили дотів За нами лунув туда всий нарід из цвинтаря дивитиси, ек мет гей за пишно новий попик коледників приймати, тай гостити“.

На попівским дідинци з кождої табори виступили берези й вибірці узели одного скрипичьника з мижи гурту. Мене обирали за старшого березу, хоть були богато старші віком вид мене берези. Пишли ми в розоденцію коледувати попови тай повинчювати йго коледов из Божим Риздвом.

Ми зачели коледувати. Дивюси на попа, а він то черленієт, то білієт из серця на нас. Але коледі всі вислухав уважно до кінця. А ек ми скінчели коледувати й повинчювали йго из жінков, тай діточками шестем здоровєм, многа літами из Божим Риздвом, то попик замість подекувати нам так ек то си годит, штрик ид нам осов у очі:

„А це шо за коледі ви коледуете? Хто вас їх навчів коледувати?“

— „Це наші старовіцкі коледі прошу єгомостя“ зачєв я й собі остро говорити попикови. „Навчили нас їх наші предки, тай ми їх так коледуємо з діда предіда. Инчих колед ми ни вміємо“.

Але попик про то й чюти ни хотів. Ни пустив того року коледників. Сказав: „це поганьскі, а ни хрестиянцкі коледі. Такі коледі ни можна коледувати, бо за ні є ниспасний гріх. Я дістав письмо вид уладыки, шо такі коледі ек ваші, мусєт бути зокрашем знишінні й навіки скасовані“.

Нарід на це збуривси був. Довго воркотів, але з попом упертим ни було ради. Хотівше обходити Риздво коледами, ми мусіли погодитиси на то, шо піп казав. Скликав він нас раз усіх березів из цілої парафії до купи в деківску школу, тай заставив укладати нові коледі. Дек читав нам біблію, ми слухали, тай ви так післідь того укладали нові коледі на старовіцку моду. Ми їх так штудерно мусіли уложети, аби си вни удали й попови, тай людем. Помішєли ми старє з новим так хєтро, шо піп на другий рік позволив нам уже пити березувати в коледники. Вид того

чесу багато старовіцких колед загибло, бо молодчі берези вже ни хотіли си їх учіти тай коледувати. А зчесом и люде перестали за ними убиватиси“.

Вид того чесу гуцулські коледы є лиш подібні до старовіцких колед але первовічними коледы є лиш дес котрас з них, а решта, то все помішіні старі з новими коледы. Ново ґуложені на підставі біблії, Тимунь старовіцких правдивих колед тепер є вже дуже мало, так шо малокотрий береза їх знаєт из молодших березів. Старовіцкі коледы гуцульські вимерають разом из старовіцкими березы. Коледницькі звичей: плеси, скрипка й тримбіта, круглеки, вінчованя й данці на колопні залишилиси до сегодне из давен давна ни змінені, бо цего ни хотіла, тай ни хочет попуститиси молодіж охична до забавийй набутків у коледниках.

Вид того чесу шо розказував Джюнда майже до 1906 року попи були дали покій гуцульским коледникам. Ни переслідували їх. А в 1906 році попи були знов виступили протів скрипок, тримбіт й данців на колопні, та протів плесів в коледниках. Хотіли ці звичей скасувати в коледниках, але нарід протів цего сперси тай ці звичей залишилиси й до сегодне в коледниках.

Коледники коледуют окрімні коледы на дворі під викном хати, а окрімні коледы в хаті газді, газдини, молодим газдам, легіням, дівкам тай дітем. Окрімну коледу коледуют по їді столови, Божему дарови, декуючі газдам за „Хліба їня поставліня. За питя доносіння“. Умерску коледу коледуют на самим кінци колед, по плесах й данцях, бо по тій коледі вже ни можна в хаті ні співати, ні танцювати.

Коледы газдам, газдиням, молодим газдам, дівкам, легіням й дітем мають свої окрімніші слова переспівив. А коледы загальні, мають инчі слова переспівив. В кождй коледі, всамперед слова коледы коледует береза. Коледники разом з березов переспівуют слова переспіву, а ек береза стихает, уни гуртом повтореють тогди сколедовані березов слова коледы.

Ни в усіх околицях коледники мають однакі переспіви в коледях тай ни скрізь є й однакі коледницькі звичей. Є й відмінні.

III.

Риздво й коледники.

Риздво це велике, головне рокове свето.

На Риздво праведне сонце вбераєтси в силу. Шо день то

бірше зачінаєт вид Риздва сонце огрівати своїм теплом закостенілу из студени свою доньку, нашу матір, земню.

На Риздво родитси Божя днина. Перемога світла над темнотов. Вид Риздва день зачінаєт біршети, а нічь менчети.

На Риздво коледники витают коледами й плесами Боже Риздво. Риздву радуєтси всий народ, бо „на Риздво — родитси тепло“.

На Риздво рано варет гуцули бануж из кокурудзіної муки на сметані, такий масний, шо аж си скрутит на маслі, тай їдет йиго из кваснов гуслінков.

Газда из газдинев радєтси, ци мут того року приймати коледників. Є й такі люде, шо через скуписть ни приймают коледників. Але таких людий мало. Бірше є таких людий, шо приймают коледників шо року. Вірєт, шо доків коледників, дотів и нас на світі. А ек знівечєтси коледники, той нас тогди знівечєт біда на світі.

На Риздво ворожет люде, шо ек за здорово тої днини на дворі, так будєт цілий рік за здорово на люде, тай на маржинку. Ек погідна здорова днина, то ни будєт мору на люде, тай боли на маржинку. А ек гниле Риздво, гламоза на дворі, то варко мору на люде, тай слабости на маржинку.

На Риздво хоть би йкі були сильні морози, то люде ни боєтси їх. Сміютси вже з них „Тисни ни тисни, то вже страху ни ма, бо їдет ид Петру, а ни д Риздву“.

На Риздво церква так буваєт людьми переповнена, ек муряховина муряхами З усіх верхів сивно изсипаєтси нарід на Риздво до церкви. Кожного кортит подивитиси на коледників, ек си вибєрают вид церкви коледники. Кортит знати, на кілько таборий поділетси коледники. Кортит видіти, хто гей їдет у коледники, бо из завгоді хочєт знати, ци варт будєт тих коледників приймати, тай ек? Кортит знати, хто пишов в котру табору за березу, за скрипичьника й з тримбіташя, та за звичєйних коледників? Кортит усіх си подивити, ек мут коледники вибєраючіси в коледу плєсати на цвинтари на окола церкви? Тай ек мут коледники в попа плєсати тай коледувати? Тай идут тимунь до церкви, бо на Риздво збєраєтси збірний нарід коло церкви. Кожного кортит шош си подивити, видіти, тай поговорити. Идут до церкви на Риздво навіть такі, шо до неї бірше ніколи ни ходєт, хіба лищ на Риздво, тай на Великдень.

На Риздво по Службі Божій старший церковний брат й старший коледницький вибірця виходит из церкви на цвинтар. У пра-

вій руці из коледницьким хрестом и дзвінком. А за ними валит усий нарід из церкви так, ек за вивчерем на полонині вівці з кошери.

Він, поцоркуючі спонімлива дзвіночком над головов за голосом скрипки й тримбіти, похітуючіси то в оден, то в другий бік, легонькими вихелясами, придонцовуючі дрібонько ногами зачінаєт на окола церкви коледницький плес:

„Ой из за горочки, з за калиночки,
Ми коледницьки з Україночки“.

Вибірці з підготованими коледницькими таборами из березами, скрипичьниками й тримбітами стають табора за таборов, за таборов старшого вибірці, й усі гуртом на окола церкви три рази її обходічі плешут.

„То в білим, то чьорним, то в коротеньким,
Ой на конику на вороненьким“.

По скінченню плесу на окола церкви всі коледники гуртом идут до попа на дідинец плешучі:

„Ми си пустили в високі гори
Идем за грішми до комори.
Ключеки бери скрині розмикай,
Скрині розмикай нам гроший давай“.

На попівским дідинци, на приказ старшого вибірці, найповажнійший и найстарший віком береза перебераєт березоване над усіма березами. Из скрипичьником из своєї табори, тай усіма другими березами й передними коледниками їдет до попа в розоденцію коледувати. Входечі в розоденцію він у протєж коледуєт:

„Ми д цему двору чьом веселому
Гей дай Боже“.

Коледники підхоплюют переспів — „Гей дай Боже“ тай гуртом коледуют за березов — „Ми д цему двору чьом веселому“ — тай заходєт за березов у розоденцію.

Старший вибірця стаєт на порозі розоденції, витришкуєт з помиж коледників вутлих назад, а до попа впускаєт лиш саму чівку з коледників, аби ни було йиму устиду, шо то пишло в коледники саме лапатачє. Тай нікого бирше окрим коледників до попа ни пускают.

Решта коледників, скрипичьники, тримбіташі тай усий нарід ждєт на дідинци, доків коледники ни виколедуют в попа. На ді-

динци нікому ни навтемеєтси стоєти, тай ждати на коледників, бо там є збірний народ. Люде цілий чєс весело гуторєт мижи собов. Находєтси одни з одними, тай витаютьси. Запрошуют одни одних до себе на коледники, тай на света. Жертуют мижи собов тай одни одних обзирають, та обсміваяут. Суждають мижи собов коледницькі табори коледників, скрипичьників, тримбіташів, та березів так єк хто кого любить, тай єк хто си кому вдаєт. Одних фалєт других гудєт.

Старші легіні, шо вже чєс си їм женити видивляютьси на дівок, котра би си їм вдала, аби в старості тих мнєсниц на ню пити тай дівки джюпинєтси протів легінів, та пишнєтси, а протів їх старині соромнєтси, та загинаютьси, аби гадали, шо уни навіть Боже ікі порєдні, устидливі, та поцтиві.

Тота стариня, шо в них є дїтва на виддавку, тай на женіню, на Риздво журитси, розпитуєтси, де би трафити їм на добру долю для свої дитини. Питають може ни так за маєтком єк за добрим плєчєм. Кождий хочєт свою дитину на газду ци на газдиню покласти.

Куражиста чєлїдь нишьком з передь своїх мушін вудит лакомо масними очїма за файними, тай гардєшистими мушіньми. Шєпчють посєстри мижи собов ніби про шош инчє, а очїма поводєт за тими мушіньми, шо про свою чєлїдь гинут за чюжими.

Колєдники в попа засїдають в покою на окола стола, тай колєдуют попови, попади, тай їх дітєм, єк є.

Цєрковний старший брат роздаєт вибірцям скарбоньки на гроші з колєди, а берєзам передаєт колєдницькі хрєстики дзвінки, тай ключєки вид скарбоньок.

По колєді, піп кладєт на кожду скарбонку колєду в грошєх кїлькє втєкаєт, чєстует вином колєдників. Уни дєкуют за колєду. Вінчюють попови й всїм посполу, шо в йїго дому „шєстєя, здорєвєя, тай многєя лїт из свєткєми“ й виходєт на дідинєц ид своїм таборам колєдуючі за берєзов:

„Вид цєго двора,
Правєя дорога.
Гєй дай Божє“.

Кождий вибірця пойоркочюючі дзвінком скликаєт свою табору колєдників до себе. Разом з берєзов, скрипичьником й тримбіташєм стають разом в таборі.

В кождого колєдника блискаєт до сонцєя бартка в руці, з привєзаним до нєї рємїнцєм дзвіночком.

Найкращі тоті табори коледників, шо складаються вид петь до тринайцять коледників, уже разом из березов и вибірцев. А найпрехтичнійші табори вид сім до девять людий, бо їх ані за мало ані ни за богато в одній таборі.

Кождий береза, поцоркочуючі дзвіночком привезаним чесанним повісом до деревеного писаного старовіцкого коледницького хреста, виходит из свойов таборов плесом з попівського дідинця. Рушеет у свій кут коледувати.

Коледницькі табори играют в скрипки й тримбіти. Одна на протів другої табори випераються из плесом. Перед усим збірним народом кожда табора показуєт, шо вна значіт тай вартуєт. А нарід дивитси на коледників, тай їх судит, котрі табори найкраще плешут, найбуйнішше йдут. Котрі найкращі, а котрі найпушші коледники.

Згорда плешут молоді коледники потегаячі вогнистими очіма на челідь, тай дівчета. Плесом, співанками й очіма вабет коледники нарід до себе, ек на полонині депутат вабит маржину сільов. Розходєтси по горах коледницькі табори одна за однов вид церкви тай разом з ними розходитси вид церкви на Різдво й всий збірний там народ.

Ек шумні води гірські, ни стихають через цілі божі света керекорити по горах коледники. играют тримбіти, ни вмовкают скрипки, на вирви плиют у повітря вітрами співанки. Буйно ходет вид хати до хати коледники. Витають коледами Боже Різдво тай вінчуют людий: шестем, здоровем, тай на многаліт из светками. Кепкуют коледники из своїх любасок приспівуючі :

„У високій полонинці піречько літаєт
Таке маю фayne бідне шо си ни вмиваєт.
Таке маю фayne бідне цур на лихі очі,
Ек уно си умивало минув тйждень сночі“.

Вид Різдва до Василія а чесом й до Видоршъ нарід в горах ни перестает надслухати, де си гей обертают коледники. Одни в одних перевідуют, ек за довго сидет коледники в хатах, бо по тим міркуют, в екий чес їм си надієти коледників.

Дітву аж шкіра свербит аби чім борше прийшли до них коледники. У кождй хаті молодиці, та дівки аж цівкают погуляти з куражистими коледничьками на колопні. бо за Пилипівку мали чес вижедатси буйного данцу. А газдині поважні журилиси цілий чес, ек би то злагодитси на коледники приймити їх так, аби витак їх ни судили коледники в других хатах, так ек ни одну

низдалу газдиню вни нираз любет посудити, тай обсмїєти мижи собов. Газди вагувалиси, кїлько то до коледницького колачя ише додати гроший в скарбонку на коледу, аби ни зосмішити себе полудь свого стану; шо за мало дав, тай аби випераючіси з грїшми, гей себе й ни оквілити.

Скрїзь по горах чюти то тут то там тримбіти. Шебетане скрипок. Розсипаютси голосні смїє кичїрами. Чюти веселї жертї. Майже ни вгавають крики коледницьких таборий. Ни стихають голосні плеси. Лунають по горах круглекї. Розмиваютси кучеревї співанки. Прокомїрзуютси из сну притаєні в тишинї по верхах гуцульскї дрімаючі хати. Оживають. Вид зузив аж здвигаютси. В хоромах вид данців аж помости ломнетси. Вид побожних коледий, та жертивливих плесїв й куражистих коледницьких співанок аж в хатах німї стїни дзвинет. А вид гласу яримких пістолет бувало в коледника, то аж у вухах кождому дзвинїло, тай шиби у вікнах дзеленькотїли, так грїмко вистрілювали на славу коледникам газди коло своїх хат. Тепер це ни можна робити, бо пістоleta забороненї носити, тай ни можна з них вже стрїлети гуцулам.

Риздвених светків майже ніхто нічьо ни робит по надвірю, лиш кутають маржинку, тай одни в одних набуваютси на коледниках. Радуютси всі посполу шо діждали Божего Риздва, тай коледників. Коледники веселостев наповнеют гори коледуючі хата вид хати, играючі та співаючі. Тимунь відав Риздвенї светки здавна нарід називаєт веселими светками?

Ек ближетси коледники ид хатї, то в кождїй хатї робитси тогди рух й гармїдер. Хїба лиш пизно в ночї ні, ек усі в тот раз спїют твердим сном, тай ни чюют шо до них йдут коледники.

Чюти тримбіту. Шо раз то виразнїйше розумно співанки. Шо раз то голоснїйше чюти коледницькї дзвінки.

Дїтва шинделитси в хатї. Газдиня випретует, аби було чїсто. Застелюєт скатерьов стїв. Лагодит колачь на коледу. Дїтва зазе-раєт у вікна. Газда видреховует из завгодї гроші на коледу, тай на плес. Сходєтси сусїде на коледники. Кого нима из сусїд а він подечньий газдї, то газда когос по него посилаєт, аби доконче прийшов на коледники.

Ек галасливї вітри буйно входєт коледники плесом на задвіре опередь хати. Три рази приходєт и назад видходєт вид викна хати коледники плешучї:

„В неділю рано єло свитати,
 Єли коледники кватирувати.
 Коледники до хати газда из хати.
 Єли коледники газдиню ревідувати
 Газда си дивит криз стелиною
 Шо робет коледники из газдиною?
 Газда си дивит собі карбуєт,
 На свою жінку бучьок готуєт.
 „Ой ти мужу — нивірниченьку,
 Ти ни віриш мому серденьку?
 Ци вже ни можна й пожерт вати?
 Румненого личька поцулувати?“

Єк би дараба на габах бистрої ріки похітуваласи, приходєт й видходєт, ніби припливають й видпливають плесом опередь ви-кна три рази коледники. Поцоркочуют розно в них на бартках коло голови голосні дзвинки. Скрипка шепчет на морозі арію плесу, а тримбіта дєєт знати усім в горах, шо до того газди прийшли коледники.

По скінченню приходного плесу ид хаті, тримбіта играєт до коледі, а за нев скрипка плачє смутну арію коледі за березиним голосом у протєж. Береза зачінаєт коледу:

„Ой забаривси гість у дорозі,
 Дай Боже“.

Коледники за плечіма березі обернені лицем ид хаті пере-співуют слова за березов грімко:

„Дай же вам Боже шєстє, здоровє. Дай Боже“.

Бєреза: „Дай Боже —

„Ой туда ишло я девєть купців
 Дай Боже“.

Коледники: „Дай же вам Боже шєстє здоровє, дай Боже“ итд.

Коледуют и инчих колед на ту саму арію пид викном, бо пидвиконних колед є бірше.

Єк коледуют пидвиконну коледу коледники, то її уважно слухаєт газда из хати. А єк її вже кінчєют словами:

„За отсим словом бувай здоров
 Ой рік вид року токма до віку“,

тогда, єк ни приймаєт коледників газда, то газда, або газдиня виносит коледу коледникам на двір. Укриваєт чесанним повісмом

хрест, тай дає гроший на хрест кілько втекає. Перепрошує коледників, шо ни пускає їх у хату, вертаєси борзо у хату запераяучі за собов хоромнені двері на знак, шо ни приймає у свій дім того року коледників.

Береза кількома словами коротко подекує за коледу. Зайграє тримбіта на знак, шо коледники вже видходить вид тої хати, тай и граючі, та співаючі идут коледники далі коледувати у тоти хати де їх газди приймают тай гостєт.

А єк приймає газда коледників, то газда, або газдиня, єк йиго нима дома, виходит ид коледникам на двір ни запераяучі за собов двері, декує коледникам: „Декую вам панове коледникове за коледу й вінчованє. Дай Боже и вам усім посполу шєстя, здоровя тай многа літ. Позволь Боже нам усім у мирности тай радости ці светки обійти, тай других діждати вид сегодне за рік“.

Просит коледників у хату — „Прошу панове коледникове ближше заходити Будьте ласкави у хату“.

Коледники разом из березов гуртом видповідают — „Ласкави. Декуємо. Дай Боже и вам шєстя, здоровя тай многа літ из светками тай из нами коледниками“.

Береза йдет наперед у хату, а за ним, так єк бжьоли у вулий за матков, заходит у хату всі коледники.

„Тай из нами кіньми дай Божє здоровє тай на многа літ“ нираз назбитки витаютьси из газдов коледники обібрані за коний носити коледу. Нираз уни аж угинаютьси пид повними бисагами з коледов на плєчьох, верховатими єк кичіри.

Домашна газдиня на порозі хати цулує коледницький хрест в руці берези й кладєт на него ленєне чєсанє повісмо.

Ни желуют покласти газдині на хрест фayne повісмо, бо на страшнім суді Пречєста Діва тим повісмом ретуєт из пєкла грішників. Уна три рази сєгаєт тим повісмом у пєкло й кілько грішних душ за тоти три рази имутси за то повісмо, то всі урєтовані. Идут до небє.

Єк лиш переступит береза хатєний поріг, вінчюєт шєстя й здоровя тай на многа літ усім из светками й сідает видразу у чьолі стола з стів. Кладєт на стів хрест из дзвінком, а вибірця скарбонку з грішми З правого боку коло берези сідает скрипичник. З лівого вибірця, тай рєшта коледників.

Єк нима горівки на столі, то береза лаким жєртом си запитати — „Проше! Ни загнів! Ци ни ма у вас чєсом свєрдлика проверкити в гурланці, бо ми гєй позахрипали?“

Ек є горівка, то газда видразу кладет її на стів й честуєт нев березу, тай коледників.

Ек зачінаєт береза коледу, то дзвонит у дзвіночок й тогди все у хаті замовкаєт. Усі слухають побожно коледий.

Всамперед коледуют газді.

Ек трафитси газда стрілец, або йкийс головний мальфарь, то він ни слухаєт коледи, бо йиму ни можна. Ек зачінеють коледувати у хаті, то він зчэзаєт из хати. Аж ек доколедуют, усі коледи, тогди він си зэвсєєт у хаті, але ніхто ни смієтси ййго питати, де він був ек коледували коледники. То ййго річь.

Колед газді є богато. Усі коледи коледуютси майже на одну арію лиш маюут ни однакий переспів. Наприклад газді коледуют из переспівом:

Береза: „ . . . . . Радуйси,

Новії доми, тисові столи

Коледники: Радуйси, радуйси земне, бо син Божий си“

Береза: „ . . . . . Народив

А по за стілю сидєт панове

Радуйси

Коледники: „Радуйси, радуйси земне бо син Божий си“
и. т. л.

По коледі газді, коледуют газдини. Газдини коледуют из переспівом: „ . . . . . Береза: Сливен єс,

Коледники: Славен єс Боже по всему світу“.

Молодому газді коледуют из переспівом:

Береза: „ . . . . . У злоті“

Коледники: „У злоті ходит наш пан господар“.

Молодїй газдини коледуют из переспівом:

Береза: „ . . . . . В неділю.

Коледники: „В неділю рано зелене вино в гору си вило“.

Легіням, дівчєтам й дітям коледуютьси из переспівом:

Береза: „ . . . . . Дай Боже!

Коледники: „Ой дай Боже!“

Береза ек закінчюєт кожду коледу коледувати, то дзвонит у дзвінок й вінчюєт:

„Дай вам Боже шєстє здоровє й на мнєгаліт з отсєв коледков й усов чєлєдков. Усім по сполу, шо в сим дому, рік вид року токма до віку. Позволь господи в мирности й радости ці свєта обійти й пришлїх свєтків вид сєгодня за рік діждати“.

Хоть в коледниках ни ходєт карапузи, а дорослі людє, то однакє и їм доходит. Уводно труждаючі на ногах ни спючі ночі, дрїмаєтси при коледі за столом у теплій хаті. Морит сон и най-

твердшого на спанє коледника. Але коледники не даюτσι снови Прикладають до чьола студені дзвінки, лиш аби прогнати сон у коледі вид себе. Єк котрийс коледник уснет, то йго сусід штуркнет локтем у бік, тай він уже далі коледуєт. Нима коли спати.

Легіням, дівчегам й дітям закінчуют коледі жертівливо:

„Тобі коледочька, нам пива бочка,
 Бочька ни бочька, хоть коновочька,
 А з цего жетру коби хоть кварту.
 Жертуй ни жертуй. бери та честуй.
 Бо співати дармо болит горло“ и т. д.

Єк коледники доколедуют коледі всім домашним в хаті, тогди газда из газдинев передают коледникам на руки Берези коледницький колачъ й кладеть на хрест на коледу гроший кілько втекает.

Газда разом из свойов газдинев просит коледників:

„Просимо панове моледникове вас на коледу. Хоть ни велика приймайте за велику“.

Береза встаєт за столом, дзвонит у дзвінок. Устают коледники. Береза голосно декуєт газдам за коледу:

„Панове коледникове!“

„Слухаємо“ — обзиваюτσι коледники.

„Дарував нас цес пан газда из свойов газдинев, тай из діточками колачем, сріблом, тай злотом“.

„А ми йго даруємо шестем“ — гуртом відповідают коледники.

Береза вінчует:

„Дай йиму Боже в голов розуму!“

Коледники: „Даруй Господи“

Береза: „У стадарку коний“.

Коледники: „Даруй Господи!“

Береза: „В загороду воли та корови“.

Коледники: „Даруй Господи!“

Береза: „В кошеру овец та кіз“.

Коледники: „Даруй Господи!“

Береза: „У пасіку бжів“.

Коледники: „Даруй Господи!“

Береза: „У куринник кури“.

Коледники: „Даруй Господи!“

Береза: „У свининец свиний“.

Коледники: „Даруй Господи!“

Береза: „В кождій кутині по дитині“.

Коле́дники: „Даруй Господи!“

Бере́за: „Пшьо коні“.

„І - і - і - гі - гі - гі“ — обзивалиси з кута коле́дники коні.
Люде сміютси з коний.

Бере́за кличет: „Пшьо коні. На вивса“.

Коле́дники, шо обібра́ні за коний идут ид столови й берут березі з рук колачъ у друге вухо предівних бисаг.

По коле́ді газдиня дає їсти коле́дникам: голубці из солонинов Буракову юшку из буженицев. Пироги, та молошну кашу из кукурудзіних крупів. А газда чєстуєт коле́дників тай гостів горівков.

По їді коле́дники сидєт за столом, пють тай співають усеких співанок. Бере́за смішкуєтси из коле́дників. „Кобєсте сараки от-такі були завзєті до коле́ди єк до їди, то оттогди би з вас були добрі коле́дники“.

Нираз коле́дники мижи собов май из коле́дників виробєти збитки. Єк здрімаєт коле́дник так їст спючі, то другий кле́дник розмецкаєт кавалок свічкы покладаєт йиму на пиріг тай той зажмурений изїєт свічку разом из пирогом. З того усі сміютси, тай богато усеких инчих жертів й фіглів вирочєют, так ни можна си сердити за того, бо в коле́дниках уже з давну є такий звичєй, шо можна жертувати.

Старі берези знають єк ходити з коле́дниками. З ними коле́дники ни голодуют. Они знають де мають побути, а де ні. Навіть є такі хати, шо вни до них и не повертають, бо Бере́за знаєт, шо там сидит такий бідоїдник, шо ни то шо їх у хату ни приймет, але павіть на двір коледу їм ни винєсет. Єк трафєєтси такий кут, шо хата за хатов ни приймаєт коле́дників, лиш виносит їм коледу на двір, то розумний Бере́за, видразу з такого кута йдет у такий кут до таких порєдних газд, шо у них и по добі коле́дники набуваютьси.

Є й такі хати, шо раді, аби до них коле́дники повернули, але церковні коле́дники там ни сміют повертати, бо мають твердий заказ вид попа й церковного братства ни повертати там из коледов де сидєт на віру, або де сидит сама зведєниця.

Дуже давно повертали коле́дники коледувати навіт у коршми, Були окромішні коле́ди ариндарям. У тих коледах ни згадували про Бога, лиш про арендарів та про горівку. Арендар давав на коледу гроший, тай чєстував питем коле́дників кільки лиш бізували пити. Молоді попи цєс звичєй скасували.

По їді встають коле́дники из за стола, берут домашну газ-

диню, тай инчу челідь у данец, тай данцуют у хаті „На колопні“. По кількох данцях на колопні берет Береза свій дзвінок из стола, стаєт на серед хати, поцоркочует ним, тай поданцовуючі злегонька ногами зачінаєт в хаті плес на гроші. До голосу играєт скрипичьник:

Береза звертаєтси плесом до газди:

„Ой добрий вечер до цеї хати,
Ци позволите козі поскакати?“

„Газда усміхаючіси весело відповідаєт так само до прикладу:

„Ой скачі, скачі козо нибого,
Ой посієв я пшениці много“.

Березі за плечіма стають из дзвінками у руках плесаки по два у ред тай зачінають зачетий газдов плес плесати:

„З одного рова зпасла корова,
З другого кінця спасла вивця,
По середині вирили свині,
Дівченю моя ходи ид мині“.

Газда видразу ни мечет гроший плесакам у дзвінки. Хочєт їх помучіти. Огворєєт хати навстежір, тай плесаки мусєт плесати мусєт плесати почерезь хату тай хороми. Викручуютси на одній нозі, присідають гайдука, тай плєшут:

„Най си оберну, тай си ни зверну,
А єк си зверну. по боку верну“.

По плесах нираз шє довго набуваютьси коледники, бо треба поданцувати з тоз усєв челідьов шо метала їм гроші у дзвінки на плес. Та виробєют усєкі збитки з тими коледниками, шо дримаючі спют де котрий допав місця. А домашні газди не перєстають класти за стів гостей їсти, шіре їх припрошуючі. „Ану ко досєгайте. Будьте ласкави, харчуйте, ни стєгайте си діждали-бєстє“.

Гості ломнєт хліба великими букатами, сєрбають по повній деревєній лижці юшки, та тєгають з мисок букати штуки, дєкуют газдам грєчєно. „Досєгаємо, тай харчєємо, тай простибіг вам за дар Божий. Дай вам Боже віку. та втіху з маржинки й цілого вашєго газдівства, та діточьок мати, за вашу чєсть и ласку. Ни треба нас просити, єк Божий дар стоїт оперєдє нас на столу“.

Єк дужє помучіні коледники, то припочуювать. Розбєрають си та спют у тих хатах, де їм си дужє радуют тай їх любєт.

На видході коледуют замєсть отчінашу по їді застівну коледу. Коледники стають на окола стола, тай стоїчі коледуют:

„Дєкуємо Господу Богу,
Дай Боже!

Господу Богу Господареві“ и т. д.

А витак ек був мертвец в тим році в хаті, то домашні газди наймают коледників коледувати умерскої коледі. Газда з газдинев кладет опередь Берези на стів хліб, горше з водов и світит Коледники всі встают, скрипка замовкаєт Береза дзвонит у дзвон. На дворі під вікном тримбіта граєт умерскої й коледники за Березов без скрипки коледуют желибним голосом умерску коледу в икій згадуют жите й заслуги умерлого.

В тот раз нираз ціла хата плачєт из желю за покійником. Вірєт шо душка помершого є в тот раз разом з ними при тій коледі.

Тоту коледу Береза закінчєєт вінчюванєм: „Покійникови дай Боже легкий супочівок, в нам у сім живушшім довгий вік и добрий живот“.

По тій коледі ни можна в хаті ані співати, ані данцувати тої днини цілу добу. А на дворі то можна.

Коледники ек видходєт з хати, то йдєт з ними на двір газда з газдинев и стаєт на задвірю з флєшев горівки в руках, а на около них ловет си в пив колесо коледники в „круглек“.

В круглеку змітуют коледники свої шєпки й бартки газдам під ноги, тай за скрипков й голосом тримбіти крутєтси за сонцем приданцовуючі ногами круглека приспівуючі:

„Ой під дубом під дубцем
Сидит дівка з легінцем.
Ми тут пили, ми тут їли,
Шо би си вам бжьоли роїли.
Ми тут пили, тут гуляли,
Шо би вам бжьоли високо сідали“.

По тих словах круглека всі ек одєн коледники нараз си хєлєют до земні кладут шєпки на голов й берут назад свої бартки из дзвінками у руки. Газда з газдинев чєстует їх горівков.

Ни в одних газд, котрі цєго собі хотєт, то коледники данцуют круглека їм в пасіці й на загороді.

По скінчєню круглека коледники стають у рєд по два за березов на опередь хатьов до видхідного плєсу. Уни три рази приходєт и видходєт вид хати декуючі газді з газдинев за прийманє коледників. Скрипка играєт з тримбітов до плєсу, а уни плєшут:

Декуємо Господу Богу!
Цим славним газдам всему дому,
Шо ми у вас пили, шо ми у вас їли,
Аби си вам бжьоли роїли.

Клонюτσι при тім нйзко газдам и запрошеним гостям махаючі шепками, Газди й гості їм си видклонюют. Коледники кладут шепки на голов тримбіта й скрипки грают веселих игрий, коледники приспівуючі сами собі:

„Ой ми любі коледничьки йдем хата вид хати,
Нашим славним господарям заколедувати“:

. . . . .

Ой у мене у городци та зелена тоя,
Шо би міні вікувала бідашечька моя“.

Співаючі, ухаючі, фівкаючі, та играючі в скрипку й тримбіту видходит коледники далі.

IV.

Розплеси.

Коледники на закінченє коледи, шо називаєтси розплесами вибирают собі одну хату. Там цілий час ек коледники набуваютьси на коледах їх коні зношуют коледницькі колачі, аби по розплесах ними ділитиси.

Коледники у тій хаті, шо робет у ній розплеси то й по доб часом набуваютьси. Там уже сами коледники складаютси на горівку для себе тай гостей. Коледуют газдам тай гостям плешут и за бірше ек треба навіть. А витак Береза декуєт усім коледнакам за коледництво, най просит, одни одним вибачели, тай ни гнівували. Тай аби си надієли ек діждут на другий рік знов пити в коледники. Дзвонит в дзвінок, закінчует коледники.

Витак всі коледники разом обреховуют скарбонку, кілько їх табора заколедувала гроший. Повісма берет Береза. музикант, тай тримбіташ у рахунок плати за свій труд. Решту доплачует їм вибірця грішми. Конем платет післідь токим зерном, тай хлібом. Решту зерна, хліб, колачі, солонину й буженицу продают хто хочет купити післідь того прецу, шо встановеют йиго сами мижі собов коледники. Тоти гроші з коледницьких колачів передают вибірці до скарбонки.

Вибірця з скарбонков идет до церкви й подаєт її старшому братови, а тот разом из нии тай попом обреховует гроші, кілько їх заходили коледники на церкву. На Новий Рік, а ек ходет коледники й по Новім Році, то на Видорші, бо до Видоршь мусет усі табори покінчети коледувати, піп у церкві на наказаню оголошуєт, кілько котра табора заколедувала гроший. Декуєт коледникам тай людем за коледу, а ек у котрійс таборі ни файно шош си заховували коледники, той ганьбит за того.

10.XI.1938 *MM.*